

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ל

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף ל

חל ראש חודש אדר בפרשת כי תשא

לדברי רבי יצחק נפחא, מאחר שהשביעי יקרא את תחילת פרשת כי תשא לשם פרשת שקלים, הראשון אינו צריך לקרוא את תחילת הפרשה. ולכן, **ששה קוראים בפרשת "כי תשא" מאחרי פרשת שקלים ועד סופה.** והשביעי קורא בפרשת שקלים, כלומר את תחילת פרשת "כי תשא".

ואביי לא הסכים עמו, כי כשתהא הקריאה כן, יאמרו שקוראים למפרע, כלומר מהסוף להתחלה.

ולכן לדברי אביי, **ששה ראשונים קוראים את פרשת "כי תשא" מתחילתה ועד סופה.** והשביעי חוזר על פרשת שקלים שבתחילת "כי תשא". וכן מבואר בברייתא.

שבת שקוראים בה פרשת שקלים

א. כשראש חודש אדר בשבת.

כשחל ראש חודש אדר בשבת, קוראים פרשת שקלים בו ביום, להזכיר לעם שעליהם להביא שקליהם למקדש מאחד באדר.

ב. כשראש חודש אדר בשאר ימי השבוע.

כשחל ראש חודש אדר בשאר ימי השבוע חוץ מערב שבת, מקדימים לקרוא פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש אדר, ולא בשבת שאחר ראש חודש.

ובשבת שאחר ראש חודש לא יקראו שום פרשה מארבע פרשיות.

והסיבה לכך שמקדימים ולא מאחרים, כי סיבת הקריאה היא, משום ששולחנות יושבים במדינה מחמישה עשר באדר לצורך פריטת השקלים.

ובקריאת פרשת שקלים רצו להודיע לעם שני שבועות קודם לכן, שעליהם להביא את השקלים.

ואם יאחרו את הקריאה לשבת שאחרי ראש חודש, לא יהיו שני שבועות בין הקריאה ועד ישיבת השלחנות בחמישה אדר באדר.

ג. כשראש חודש אדר בערב שבת.

נחלקו חכמים, מתי קוראים פרשה שקלים, כשחל ראש חודש אדר בערב שבת.

לדעת רב, כשחל ראש חודש אדר בערב שבת, הדין כמו שחל ראש חודש אדר בשאר ימות החול, ומקדימים לקרוא פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש.

כי אם יקראו את הפרשה בשבת שאחר ראש חודש, אין שני שבועות בין הקריאה שתהיה בשנים באדר ועד ישיבת השלחנות בחמישה עשר באדר.

ולדברי רב זהו ששנינו, איזו היא שבת ראשונה, של ארבע פרשיות שקוראים בה פרשת שקלים? כל שחל ראש חודש אדר להיות בתוכה, כלומר שבת שראש חודש אדר יהיה בשבוע שאחריה, ואפילו בערב שבת, כלומר ואפילו יהיה רק בערב שבת הבא.

ומסקנת הסוגיה, שכן דעת רבי יהודה הנשיא, שאמר, שכשחל ראש חודש אדר בימות החול, לעולם מסרגים, כלומר מקדימים פרשת שקלים לשבת שקודם ראש חודש, ובשבת שאחר ראש חודש אין קוראים פרשה מארבע פרשיות. ונמצא שהקריאה היא לסירוגין, שבת אחת קוראים, שבת שניה אין קוראים, ובשלישית שוב קוראים פרשת זכור.

ולדעת שמואל, כשחל ראש חודש אדר בערב שבת, יקראו פרשת שקלים בשבת שאחר ראש חודש.

כי כשחל ראש חודש אדר בערב שבת, גם חמישה עשר באדר הוא ערב שבת, ומשום כבוד השבת לא יתחילו להושיב בו שלחנות במדינה, עד אחר השבת, שהוא שבעה עשר באדר.

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ל

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ואם כן, כשיקראו פרשת שקלים בשבת שאחר ראש חודש אדר, שהיא שנים באדר, יש שתי שבועות בין הקריאה לבין ישיבת השלחנות במדינה.

ולדברי שמואל זהו ששנינו, איזו היא שבת ראשונה, של ארבע פרשיות שקוראים בה פרשת שקלים? כל שחל ראש חודש אדר להיות בתוכה, כלומר שבת שחל בה עצמה ראש חודש אדר, ואפילו בערב שבת, כלומר ולא רק כשחל ראש חודש בשבת עצמה קוראים בה פרשת שקלים, אלא אף כשחל ראש חודש בערב שבת קוראים בשבת הזו שאחר ראש חודש פרשת שקלים.

ומסקנת הסוגיה, שכן דעת רבי שמעון בן אלעזר, שאמר, שכשחל ראש חודש אדר בערב שבת, אין מסרגים, כלומר מאחרים פרשת שקלים לשבת שאחר ראש חודש, ובשבת שאחריה פרשת זכור, ונמצא שקוראים בשתי שבתות רצופות בלא סירוגין.

וכתב רש"י בסוף הסוגיה שאנו נוהגים כדעת

רב.

שבת שקוראים בה פרשת זכור

פרשה שניה מארבע פרשיות שתקנו לקרוא בחודש אדר, היא פרשת זכור, לקיים בה מצוות זכירת מחיית עמלק. ולהלן יתבאר בעזה"י, באיזו שבת קוראים פרשת זכור.

א. חל פורים באחד מימות החול.

כשחל פורים באחד מימות החול חוץ מערב שבת, הכל מודים שקוראים פרשת זכור בשבת שלפני פורים. והטעם לכך, כדי לסמוך מחיית עמלק למחיית המן שהיה מזרע עמלק.

ב. חל פורים בערב שבת.

נחלקו חכמים, מתי קוראים פרשה זכור, כשחל פורים בערב שבת.

לדעת רב, כשחל פורים בערב שבת, הדין כמו שחל פורים בשאר ימות החול, ומקדימים לקרוא פרשת זכור בשבת שלפני פורים,

שלא להקדים עשייה לזכירה.

ולכאורה כן משמע ממשנתנו, שמדברת באופן שחל ראש חודש אדר בשבת, שאז חל פורים בערב שבת, ומבואר בה, שבשבת שניה קוראים פרשת זכור, והיא שבת שלפני פורים.

ולדברי רב זהו ששנינו, איזו היא שבת שניה, של ארבע פרשיות, שקוראים בה פרשת זכור? כל שחל פורים להיות בתוכה לאחריה, ואפילו חל פורים בערב שבת הבא.

ולדעת שמואל, כשחל פורים בערב שבת, יקראו פרשת זכור בשבת שאחר פורים,

שהרי כשחל פורים בערב שבת, פורים של מוקפים חל בשבת זו ונמצא שכשיקראו בו פרשת זכור לא הקדימו את כל העשייה לזכירה, שהרי עדיין לא נשלמה העשייה של מוקפים, ונמצא שעשו ביחד זכירה ועשייה

וכל שלא קדמה כל העשייה לזכירה אינו מעכב.

ומה ששנינו במשנתנו, שבשבת שניה קוראים פרשת זכור, אין הדין הזה אמור באופן שדברה המשנה בתחילה, כשחל ראש חודש אדר בשבת שאז חל פורים בערב שבת.

אלא באופן השני, שחל ראש חודש אדר בימות החול ואז פורים לא חל בערב שבת.

וכוונת המשנה, שמפסיקים שבת אחת אחר פרשת שקלים, ובשניה קוראים פרשת זכור.

ולדברי שמואל, זהו ששנינו, איזו היא שבת שניה, של ארבע פרשיות שקוראים בה פרשת זכור? כל שחל פורים להיות בתוכה, כלומר שחל פורים בשבת, ואפילו חל פורים בערב שבת, בשבת שאחריו קוראים פרשת זכור.

וכתב רש"י בסוף הסוגיה שאנו נוהגים כדעת

רב.

ג. חל פורים בשבת.

כשחל פורים בשבת, לדברי רב הונא, מודים רב ושמואל שקוראים פרשת זכור בו ביום, ואין בכך הקדמת זכירה לעשייה, אלא זכירה ועשייה באים יחד.

ורב נחמן אמר, שגם בזה חולק רב, ואומר,

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ל

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שמקדימים לקרוא פרשת זכור בשבת הקודמת, להקדים זכירה לעשייה של עיירות. וכן אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי אבא בשם רב.

וכתב רש"י בסוף הסוגיה, שדבר זה אין לנו נפקא מינה ממנו, כי לא יארע אצלנו לעולם שיחול ארבעה עשר באדר בשבת.

שבת שקוראים בה פרשת פרה

פרשה שלישית מארבע פרשיות שתקנו לקרוא בחודש אדר, היא פרשת פרה, ותקנו לקרוא אותה כדי להזהיר את ישראל להיטהר ויוכלו לעשות את פסחיהם בטהרה. להלן יתבאר בעזה"י, באיזו שבת קוראים פרשה זו.

א. חל ראש חודש ניסן בימות החול.

כשחל ראש חודש ניסן בימות החול, ומקדימים לקרוא פרשת החודש בשבת רביעית של אדר, כפי שיתבאר בעזה"י, **קוראים פרשת פרה בשבת שלישית של אדר, שהיא השבת הסמוכה לפורים מאחריה.**

ב. חל ראש חודש ניסן בשבת.

כשחל ראש חודש ניסן בשבת, וקוראים בו פרשת החודש, מאחרים וקוראים **פרשת פרה בשבת רביעית של אדר, שהיא השבת הסמוכה לראש חודש ניסן.**

זמני קריאת פרשת החודש

פרשה רביעית מארבע פרשיות שתקנו לקרוא בחודש אדר, היא פרשת החודש. בה מבוארים דיני הפסח, ותקנו לקרוא אותה כדי ללמד את ישראל שידעו לקיים את הפסח כהלכתו. ולהלן יתבאר בעזה"י, באיזו שבת קוראים פרשה זו.

א. חל ראש חודש ניסן בימות החול.

כשחל ראש חודש ניסן בימות החול ואפילו בערב שבת, **מקדימים לקרוא פרשת החודש בשבת רביעית של אדר, כדי להקדים זכירה לעשייה.**

ב. חל ראש חודש ניסן בשבת.

כשחל ראש חודש ניסן בשבת, **קוראים פרשת החודש בו ביום, ואין כאן הקדמה של עשייה לזכירה כי הזכירה והעשייה באים יחד.**

הפטרות של ארבע פרשיות

א. הפטרת פרשת שקלים.

בשבת שקוראים פרשת שקלים, מפטירין ביהודע הכהן. ודבר זה כבר נתבאר בדף כ"ט ע"ש.

ב. הפטרת פרשת זכור.

בשבת שקוראים פרשת זכור, מפטירין בענין המתחיל "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת פְּקֹדֹתַי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עַמְּלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדָרְךָ בְּעֵלְתוֹ מִמְצָרִים" (שמואל א' ט"ו ב').

ג. הפטרת פרשת פרה.

בשבת שקוראים פרשת פרה, מפטירין בפרשה שנאמר בה "וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכֹּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכֹּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם" (יחזקאל ל"ו כ"ה).

ד. הפטרת פרשת החודש.

בשבת שקוראים פרשת החודש, מפטירין בפרשת "כֹּה אָמַר ה' אֲקִים בְּרֵאשׁוֹן בְּאָחָד לְחֹדֶשׁ תִּקְחָה פֶּן יִבָּקֵר תַּמִּים וְחִטָּאת אֶת הַמִּקְדָּשׁ" (יחזקאל מ"ה י"ח).

כל האופנים של קביעת ארבע פרשיות

לעיל נתבאר, בכל אחת מארבע פרשיות מתי קוראים אותה. וכתב רש"י, שהימים הראוים לקביעת ראש חודש אדר סימנם זבד"ו (שבת, שני, רביעי, ששי). וסימן לשבתות ההפסקה, שבהם אין קוראים ארבע פרשיות, הן זט"ו, ב"ו, ד"ד, ובי"ו (האות הראשונה היא סימן של היום בשבוע שבו חל ראש חודש אדר, ושאר האותיות הן סימן לתאריכים של שבתות ההפסקה).

א. זט"ו.

כשראש חודש אדר חל בשבת, בו ביום קוראים פרשת שקלים. ובשבת הבאה שהיא שמונה באדר קוראים פרשת זכור. ובשבת שלישית שהיא

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ל

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

חמישה עשר באדר היא שבת הפסקה. ובשבת רביעית שהיא עשרים ושנים באדר קוראים פרשת פרה. ובשבת חמישית שהיא עשרים ותשעה באדר קוראים פרשת החודש.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
שקלים	כה	כו	כז	כח	כט	ל	א
זכור	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו
פרה	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב
חודש	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט

ב. ב"ו.

כשראש חודש אדר חל בשני בשבת, מקדימים לקרוא פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש, שהיא עשרים ותשעה בשבט. ובשבת הבאה שהיא ששה באדר היא שבת הפסקה. ובשבת שלישית שהיא שלושה עשר באדר קוראים פרשת זכור. ובשבת רביעית שהיא עשרים באדר קוראים פרשת פרה. ובשבת חמישית שהיא עשרים ושבעה באדר קוראים פרשת החודש.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
שקלים							כט
	ל	א	ב	ג	ד	ה	ו
זכור	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג
פרה	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ
חודש	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז

ג. ד"ד.

כשראש חודש אדר חל ברביעי בשבת, מקדימים לקרוא פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש שהיא עשרים ושבעה בשבט. ובשבת הבאה שהיא ארבעה באדר היא שבת הפסקה. ובשבת שלישית שהיא אחד עשר באדר קוראים פרשת זכור. ובשבת רביעית שהיא שמונה עשר באדר קוראים פרשת פרה. ובשבת חמישית שהיא עשרים וחמישה באדר קוראים פרשת החודש.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
שקלים							כז
	כח	כט	ל	א	ב	ג	ד
זכור	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא
פרה	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח
חודש	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה

ד. ובי"ו.

כשראש חודש אדר חל בששי בשבת, מקדימים לקרוא פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש שהיא עשרים וחמישה בשבט. ובשבת הבאה שהיא שנים באדר היא שבת הפסקה. ובשבת שלישית שהיא תשעה באדר קוראים פרשת זכור. ובשבת רביעית שהיא ששה עשר באדר היא שוב שבת הפסקה. ובשבת חמישית שהיא עשרים ושלושה באדר קוראים פרשת פרה. ובשבת ששית שהיא אחד בניסן קוראים פרשת החודש.

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
שקלים							כה
	כו	כז	כח	כט	ל	א	ב
זכור	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז
פרה	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג
חודש	כד	כה	כו	כז	כח	כט	א

קריאת הפרשה בשבתות

שקוראים ארבע פרשיות

לדעת רבי אמי, בשבתות שקוראים בהם ארבע פרשיות, מבטלים את הקריאה שעל סדר פרשיות התורה, וקוראים רק בפרשיות אלו.

וזהו ששנינו, בחמישית, כלומר בשבת שאחר פרשת החודש, חוזרים לכסדרן, כלומר חוזרים לקריאת הפרשות כסדר התורה, אבל בשבתות הללו, לא היו קוראים כלל על סדר התורה.

ולדעת רבי ירמיה, בשבתות שקוראים בהם ארבע פרשיות, תחילה קוראים בתורה בפרשת השבוע שעל סדר התורה, ולאחר מכן קוראים בספר שני, את הפרשה של ארבע פרשיות אלו.

ומה ששנינו, בחמישית חוזרים לכסדרן, הכוונה שבשבת שלאחר פרשת החודש, חוזרים להפטיר את ההפטרות של פרשות התורה על הסדר, שדבר זה הפסיקו בו בארבע שבתות של ארבע פרשיות, שהרי בהן מפטירין מעניין ארבע פרשיות כפי שנתבאר.

ימים שבהם נדחית פרשת השבוע

בדף ל"א יתבאר בעזה"י, שבכל שבת, וכן בשני וחמישי, ובשבת במנחה, קוראים בתורה לפי סדר פרשיות התורה שבוע אחר

קישור לקבלת ה"בקי צור"

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מגילה דף ל

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שבוע, עד שמשלימים את כולה.

ומבואר במשנתנו, שקריאת הדברים הבאים

דוחה את הקריאה של פרשת השבוע **בשני**

וחמישי או שבת במנחה אם ארעו בימים אלה.

א. ראשי חודשים.

בדף כ"א התבאר מה קוראים בראשי

חודשים ואם חל ראש חודש בשני או

בחמישי קוראים בפרשת ראש חודש ולא

בפרשת השבוע.

ב. חנוכה.

בדף ל"א יתבאר מה קוראים בחנוכה. ובשני

וחמישי של חנוכה גם כן קוראים בפרשת

חנוכה כמו בשאר ימי החנוכה ולא בפרשת

השבוע.

ג. פורים.

בדף ל"א יתבאר מה קוראים בפורים. ואם

חל פורים בשני או בחמישי גם כן קוראים

בפרשת פורים ולא בפרשת השבוע.

ד. תעניות.

בדף ל"א יתבאר מה קוראים בתעניות. ואף

על פי שקריאת התעניות היא במנחה ולא

בשחרית, בשני וחמישי של תעניות נדחית

קריאת השבוע בשחרית, משום שכבר

בשחרית מתאספים לעיין בצרכי העיר, כפי

שיתבאר בעזה"י להלן, ולפיכך, אין פנאי

בשחרית לקרוא בתורה.

ה. מעמדות.

בדף ל"א יתבאר מה קוראים בימי המעמד.

וגם בשני וחמישי של מעמדות קוראים

בפרשת מעמדות כמו בשאר ימי מעמד ולא

בפרשת השבוע.

ו. יום הכפורים.

בדף ל"א יתבאר מה קוראים ביום הכיפורים

וגם אם חל יום הכיפורים בשבת קוראים

במנחה בפרשת יום הכיפורים ולא בפרשת

השבוע.

דחיית פרשת השבוע בשבת בשחרית

בשני ובחמישי ובשבת במנחה, לדברי הכל

קריאת הדברים הנזכרים לעיל, דוחה את

קריאת פרשת השבוע עצמה, וקוראים רק

את העניינים האלה.

ולעניין שבת בשחרית, הדבר תלוי במחלוקת

רבי אמי ורבי ירמיה המבוארת לעיל.

לדעת רבי אמי, גם בשבת בשחרית, אם חלו

בה ימים אלה קוראים רק בפרשת הימים

האלה ולא בפרשת השבוע.

ולדעת רבי ירמיה, אם חלו ימים אלה בשבת

בשחרית, תחילה קוראים בפרשת השבוע,

ולאחר מכן את הקריאות הללו, ולענין

ההפטרה, מפטירין בשל אלו ולא בשל שבת.

האסיפה בתעניות

אמר רב הונא, מצפרא כינופיא, כלומר ביום

תענית ציבור, מתקבצים ובאים לבית

הכנסת מהבוקר.

וביאר אביי מה הם עושים מהבקר עד הערב.

מהבוקר ועד חצי היום מעיינים בדברים

שהם צרכי העיר, כלומר בודקים אם יש

עבירה בידם, ויחדלו ממנה, כדי שתתקבל

התענית.

ומחצות ואילך מחלקים את היום לשנים.

בתחילת הרבע השלישי של היום, קוראים

בתורה ומפטירים בנביא. ולאחר מכן, עד סוף

היום, היו מתפללים ומבקשים רחמים.

שנאמר, "ויקומו על עמדם ויקראו בְּסֵפֶר תּוֹרַת

ה' אֶלְקֵיהֶם רְבַעִית הַיּוֹם וּרְבַעִית מִתּוֹדִים

וּמִשְׁתַּחֲוִים לַה' אֶלְקֵיהֶם" (נחמיה ט' ג).

ואין לומר שהקריאה בתורה ובקשת

הרחמים תהא בחצי ראשון של היום, והעיון

בצרכי העיר יהיה בחצי השני של היום.

כי מבואר בכתוב שהתפילה ובקשת הרחמים

הם בחצי השני של היום, שנאמר, "וְאֵלֵי

יֵאָסְפוּ כָל חֵרֵד בְּדַבְרֵי אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל

הַגּוֹלָה וְאֲנִי יוֹשֵׁב מְשׁוּמָם עַד לְמִנְחַת הָעֶרֶב.

וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קָמְתִי מִתְּעַנְיֹתַי וּבְקָרְעֵי בְּגָדֵי

וּמַעֲלִי וְאֶקְרָעָה עַל בְּרַפִּי וְאֶקְרָשָׁה כְּפִי אֶל ה'

אֱלֹקֵי" (עזרא ט' ד-ה).